

ELŐFIZETÉS
HELYBEN ÉS VIDÉKEN
 Egy évre — 150 Lei.
 Fél évre — 75 Lei.
 Egy negyed-évre — 37-50 Lei.
 Egy hónapra — 12-50 Lei.

Nyitólátás közlemények
 megjelölés szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesül-
 vészetek palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 88.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Résevény-
 Társaság.
 Boulevardul Regula Ferd-
 nand I. (József főh.)-ut 22
 TELEFON-SZÁM

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
 Stauber József.

Szerda, szeptember 15.

A kiutasítások.

Clujon már szünetelnek, Aradon valójában csak most kezdődnek a kiutasítások. Kolozsvárt hangos botrányok zajlottak le az evakuáló rendelet alkalmazásának módja körül. Aradon eddig szó sem esett erről az eljárásról. Holott szükséges beszélni róla és a köznek tesznek szolgálatot vele, amikor megvilágítjuk, miért kell ez a rendelet és miért nem jó, ahogyan nálunk is alkalmazzák. A határon túlra való kiutasításokat a Magyarországgal folytatott diplomáciai tárgyalások miatt bizonytalan időre felfüggesztették, de a határon belül való evakuálások nem szüntek meg. A rendelet értelmében nemzetiségi különbség nélkül kiutasíthatók a városból mindazok, akik a háboru alatt költöztek ide, vagy politikailag nem kívánatos elemek és végül azok, akiknek nincsen foglalkozásuk. A városokban tapasztalható nagymérvű lakáshiány valóban indokoltá teszi a kiutasításokat és a köznek is szolgálatot tesznek akkor, amikor a munkátlan lánccsoktól megszabadítani igyekeznek a városokat. A jogos aggodalom felkeltésére alkalmas azonban az a tény, hogy a bizonyításra sem alkalmas, sem módot nem nyújtanak a kiutasítottak. Ha például följelentenek valakit, hogy az az X. Y. foglalkozás nélküli ember, a repatriáló hivatal gondolkodás nélkül kiutasítja és a kiutasítottak csak három napja van a felelősség be nyújtására. Ezalatt kellene megszereznie a különféle hatósági bizonyítványokat, holott mindannyian jól tudjuk, hogy a közigazgatási hatóságoktól még protekcióval sem lehet megkapni egyetlen hatósági igazolványt sem, bármilyen három nap alatt. A felelősségek így legtöbbször a kellő bizonyítványok hiányával kerülnek az evakuáló bizottság elé, amely természetesen csaknem minden esetben jóváhagyja az elsőfokon hozott kiutasító végzéseket. A félnek azonban az egész eljárás alatt egyszer sem áll módjában közvetlenül érintkezésbe lépni azokkal a hivatalos tényezőkkel, akik ilyen egzisztenciájuk, további sorsuk fölött döntenek. Arról már nem is beszélünk, hogy a politikailag nem kívánatos elemek kiutasítása cím olyan bő köpeny, amelybe minden indok belefér. Ilyen eljárás mellett minden jelentősége elvesz még az olyan valóban dicséretre méltó szándékok mutató nyilatkozatoknak is, amilyet a román intelligencia küldöttsége előtt tett tegnap *Argetoianu* belügyminiszter, a románság hivatásáról és a nemzetiségi kisebbségek jogairól.

Mégis evakuálnak!

Az evakuáló hivatal nem kapta meg a miniszter utasítását.

Argetoianu belügyminiszter előtt, mint megírtuk, tegnap az evakuáltak küldöttsége is tisztelt. Elpanaszolták a küldöttség tagjai bajaikat, mire a miniszter azzal nyugtatta meg őket, hogy ügyüket másodikon Clujon (Kolozsvárt) fogják elbírálni s addig is, amíg a döntés megérkezik, Aradon tartózkodhatnak. A kiutasítottak megnyugodva távoztak és még nem is sejtik, hogy mi vár rájuk. Ma ugyanis az államrendőrség az evakuáló bizottságtól utasítást kapott, hogy mindazokat, a kiknek felelősségét a bizottság elutasította, *huszonnégy órán belül távolítsa el Aradról*. Nem tudjuk, elképzelni, hogy a belügyminiszternek a nyilvánosság előtt elhangzott kijelentését az illetékes körök ne respektálnák. Itt valószínűleg félreértésről vagy tévedésről lehet szó, amit azonnal reparálni

kell. Az ügygel kapcsolatban kérdést intéztünk *Vatian* Aurélhoz, az evakuáló iroda főnökéhez, aki a következőket mondta:

— A miniszter kijelentését én csak a lapokban olvastam, de arról hozzám semmi hivatalos értesítés nem érkezett. Mindaddig, amíg hivatalosan nem közlik velem a miniszter határozatát, én kénytelen vagyok a dolgokat a rendelet szerint intézni. Így valóban utasítást küldtünk az államrendőrséghez, hogy gondoskodjanak a kiutasítottaknak a városból való eltávolításáról és ez meg is fog történni, ha addig az ezzel ellenkező utasítást meg nem kapjuk.

Az illetékes hatóságnak ezek után természetesen elsőrendű kötelessége a belügyminiszter nyilatkozata szerint való utasítást megküldeni az evakuáló hivatalhoz.

Parlamenti beszéd a tisztviselők ellen.

BÉCS. A magyar nemzetgyűlés múlt hét csütörtökén tartott ülésén az adó- és illetékjavaslat tárgyalása kapcsán *Gaál* Gaszton erős bírálat alá vette a magyar kormány pénzügyi politikáját. Mindenek előtt kifogásolta, hogy a megkísébbedett országnak még mindig kétszázötvenezer tisztviselőt kell eltartania. *Usetti* képviselő közbekiált: — Hallatlan így beszélni a tisztviselőről. *Gaál* Gaszton: — Én úgy beszélek, ahogy hazám érdekében jónak látom. *Fangler* képviselő: Így beszél ezerholdas földbirtokos. *Budaváry*: Hozzanak vagyoni áldozatot az ezerholdasok. *Gaál* Gaszton: Az ilyen fehér bolsevizmus... *Budaváry*: Ez ellen tiltakozunk, nincs fehér bolsevizmus. *Rakovszky* István elnök: — Kérem a képviselő urat, hogy ezt a Magyarországi katasztrófáját okozó szót se vörös, se fehér vonatkozásban ne méltóztassék használni. *Gaál* Gaszton: Ha a képviselő ur közbeszólás alakjában megengedheti magának azt a lukszust, hogy a más tisztességesen szerzett vagyont osztogassa, erre én más elnevezést, mint bolsevizmus, nem tudok. Ezután elmondja, hogy az autózás még mindig tart, az időszaki kormánybiztosok autóznak. Ez pazarlás. A katonai kiadásoknál is sokat lehetne megtakarítani. Beszél az Opera, a Nemzeti színház, a tudományos intézetek nagy apparátusa ellen, amelyek milliókba kerülnek. Ezeket bármily nemesek a célok, át kell adni magánvállalkozásoknak. A kormány pénzügyi és gazdasági politikáját rabló-gazdálkodásnak nevezi, mert teljesen aláássa a ter-

melést. A jövő esztendőben a gabonatermes terén olyan krach lesz, hogy a gabonatermelő ország nem lesz képes annyit produkálni, amennyi saját ellátására szükséges. A haditerményt megszüntetik s felállítottak helyette egy másikat, a keresztény haditerményt, amely szakértelem nélkül dolgozik. (Nagy zaj.) *Fangler*: Hát csak a zsidó tud szakértelemmel dolgozni? Dr. *Avarty*: Páj, hogy nincs benne zsidó! *Sándor* Pál: Csak az országnak fáj! *Gaál* Gaszton: Nincs benne zsidó? Elterelőleg, most is azok csinálják. Nem teszi-e tönkre az országot az, hogy a Kereskedelem külföldre vándorol? Megengedheti-e ezt magának egy tönkre ment ország, pusztán jelszavak kedvéért, csupán azért, mert ennek a kereskedelemnek 90%-a véletlenül zsidó? Nem lát a kormányzatban fix irányt arra nézve, hogy a szomszéd államokhoz való viszony helyreállíttassék, hogy a forgalom és a kereskedelem helyreálljon velük, mert ha az ország izolálva marad, hiába jönnek az adósrófal, nem tudnak a nyomorult termelő osztályokból valamit kiszorítani. Beszél a tőzsdéről és kifogásolja, hogy a tőzsde-adót nem emelték fel. A javaslatot nem fogadja el. *Fangler* és *Budaváry* László személyes kérdésben szólaltak fel, majd *Ernst* Sándor beszélt s többek között kijelentette, hogy a magyar valuta a legvégsőbb stádiumban van. A tőzsdén differenciára spekulálnak és menekülnek a magyar vagyontól és értékektől. Hibáztatja, hogy Magyarország még nem tagja a Népszövetségnek. Magyarországnak

Jelenlegi helyzetében feltétlenül a béke mellett kell állást foglalnia és nincs oka a duzzogás politikájára. A vitát másnapra halasztották.

Zamfirescu kamarai elnök Aradon.

Zamfirescu Duiliu kamarai elnök *Deianu* esperes kamarai alelnökkel ma este az erdélyi vonatral különkocsiban Aradra érkezett. A kamarai elnököt elkísérte magántitkára is. A vasúti állomáson a város nevében dr. *Angel* István helyettes polgármester és a vármegye nevében *Mladin* Miklós alispán fogadta a vendégeket. Este a Fehér Kereszt Éttermében szűkebbkörű vacsora volt, amelyen résztvettek dr. *Angel* helyettes polgármester, *Mladin* Miklós alispán, *Daschewicz* tábornok, *Georgescu* ezredes és az Aradon tartózkodó képviselők. A kamarai elnök és kísérete holnap megtekintik a város nevezetességeit.

Maximális árak Aradmegyében.

Aradmegye közellátási bizottsága legutóbb az összes főszolgabírók részvételével ülést tartott, melyen megállapították azokat a maximális árakat, melyek a megye minden lakójára egyaránt kötelezőek. A megye területén érvényben levő maximális árak 15-20 százalékkal olcsóbbak, annál, mint amelyet az aradi árvízszabályozó bizottság az aradi piacra nézve megállapított. A maximális árakat minden községben dobszó útján közlik és az árak áthágását szigorú büntetéssel sújtják.

Borkereskedők az ármaximálás ellen.

Az aradi borkereskedők küldöttsége ma felkereste dr. *Angel* István helyettes polgármestert és arra kérte, hasson oda, hogy a hatóság a borok árát, különösen a fajborokét ne maximalizálja. Elmondották, hogy a fajborokat a háboru alatt sem maximalizálták, hanem az árak a kereslet és kínálat törvényei szerint alakultak ki. A helyettes polgármester kijelentette a küldöttségnek, hogy ő ebben a kérdésben nem határozhat, mert ez az ármezgálpító-bizottság hatáskörébe tartozik. Azonnal megbeszélést tartottak, amelybe bevonták *Berzován* János főszámvévót, az ármezgálpító bizottság helyettes elnökét és *Zima* Tibor kereskedelmi és iparkamarai főtitkárt. A megbeszélésen az a vélemény alakult ki, hogy az asztali borok részére, amelyek nem tekinthetők luxusboroknak, irányzat kellene megállapítani. Az egész kérdést különben az ármezgálpító-bizottság legközelebb tárgyalni fogja.

D'Annunzio — Fiume életéről.

BÉCS. A Berliner Tagblatt jelenté Kopenhágából: A Berlinske Tidende római tudósítója beszámolt folytatott D'Annunzioval, a ki több kiváló fiumei személyiség kíséretében Rómába érkezett, hogy tárgyaljon az olasz kormányval. Mint a tudósítónak mondta, Fiume csempészetből és bélyegok kibocsátásából él. Mikor az osztrák-magyar monarchia összeomlott, Fiumében nagy készletek voltak, különösen dohányból, amit a délszláv államba csempészték és ezen Fiume sok pénzt nyert. Hogy most a bélyegkereskedelmet újból élénkítheték tegyék, Fiume állandóan új bélyegeket bocsát ki, amelyek most egyetlen bevételi forrását képezik. Az élelmiszerek rendkívül magasak és a munkanélküliség állandóan fokozódik. 12-én, Fiume felszabadulásának évfordulóján, szabad államnak akarják proklamálni Fiumét. A fiumei kormányzat Olaszországtól a tengeri blokád beszüntetését, továbbá 150 millió líra kölcsön megszavazását kéri. A fiumei valuta rendkívül alacsonyban áll. D'Annunzio arra törekszik, hogy Fiume érdekében segély-akciót szervezzon.

MOVESZET.

A Magyarországi Színházak Egyesülete a legnagyobb érdeklődés elől meg, mert mindenki látni óhajtja a Lakatos Lászlónak ezt az 18-éves pesti és tel-esen fehér színészként.

A Timisoara (temesvári) színház serege. Róma Deasó színházának tegnap levélben meghívást kapott Timisoaráról (Temesvárról) a város vezetésétől, melyben közli vele, hogy az ottani városi hatóság tárgyalni kíván vele a temesvári magyar színház szízes ügyéért. Róma Deasó ma elutazott Timisoarára.

A bécsi színházokról. Bécsről jelentik, hogy a színházok sztrájkja még egyre terjed. A sztrájk méginkább kiéleződött azáltal, hogy az igazgató nagyrésze a sztrájkoló színházak kizárását határozta el. Az alkalmazottak erre kijelentették, hogy szombaton és vasárnap az összes magánszínházakra kiterjesztik a sztrájkot.

A Modern Kabaré pikáns műsora. Általános érdeklődésre tarthat számot. A Vadászoktól éjjelre naponta zenésztársaság megtekinthető közönséggel, a mely zajoson társol a pompás műsornak. Az előadás kezdete 10 9 órakor.

A mozgóképszínházak műsora. Szeptember 15-én az Apollóban: Választottak. Társadalmi dráma. — Az Uránia színház: Ugyanaz leánya. Társadalmi dráma.

A Bűnvirág. (Tudományos film az Uránia színházban.) Csütörtöktől kezdve tudományos szempontból is nagy érdeklődésre méltó filmet mutat be az Uránia színház. A bűnvirág című dráma a lelki szörökies problémáját tárgyalja lebilincselően igazalmas mesészerűség keretében. Szerdán az Uránia színház utóháza vetíti az Ugyanaz leánya című társadalmi drámát.

Kalandorfilm az Apollóban. A nagy-szerű kalandordrámák a közönség legnagyobb érdeklődésével szoktak találkozni. Kétségkívül hasonló mértékben fogja felkeltetni a mozibárló publikum figyelmét az Apolló színház csütörtöki bemutatásra kerülő slágere „A korona titka”. Szerdán a „Választottak” című társadalmi dráma kerül utóháza

Egy antiszociális rendelet.

(A munkások és alkalmazottak illetményei.)

BRASSÓ. A legújabb prefektusi rendelet, a beváltás által teremtetett új helyzetre hivatkozva, ehrendell, hogy a munkások és alkalmazottak illetményeit ezentúl egy-háromtized arányban kell fizetni. Vagyis, aki eddig például napi 60 korona munkabért kapott, az ezentúl nem kaphat többet 17 leinél; a cseléd, akinek havibére mondjuk százötven korona volt, az most már csak negyvenhárom leit kaphat és az a magántisztviselő vagy fizetési alkalmazott, akinek havi járandósága kétezer száz korona volt, annak meg kell elégednie hatszáz leivel. A rendelet különben így szól: „A korona értékének külföldön való csökkenése következtében Erdélyben a munka bérek fantasztikus magasságot értek el, minélfogva az élelmiszerek és a piaci cikkek árai is túlságosan emelkedtek. A koronának leura való becserélése folytán a közönség nem képes a túzott s magukra a munkásokra is visszaható munkabérek érvényesítésére, melyeknek alkalmazkodniok kell a pénz-nemhez, vagyis ahhoz, hogy mennyivel magasabb az új pénz értéke a régi, értékét veszített pénzénél. Ez okból a következőket rendelkezük el: 1. Tekintettel arra, hogy a piacon és üzletekben 2 és 4 szá-

mu rendeletheink értelmében a köz-szükségleti cikkek árai 1 leu 3 K. 50 f. arányra szállottak le, valamennyi iparos, ipari munkás, kereskedelmi alkalmazott, földműves munkás és napszámos ugyanilyen arányban köteles munkája díját leszállítani, mert a megélhetés olcsóbbá tétele csak így érhető el. 2. Mindazok a munkások, stb., akik nem ilyen arányban állapították meg munkájuk díját, spekulánsoknak tekintetnek és a kiadott rendelkezések értelmében büntetettnek. 3. A nagy- és kisiparosok, továbbá a gazdasági termelők cikkeik és áruik árát ugyanolyan arányban kötelesek leszállítani, amilyen arányban a munkabérek és az élelmiszerek árai estek. Ellenkező esetben velük szemben is a spekuláció letörésére kiadott rendelkezések alkalmaztatnak. Nyilvánvaló, hogy ilyen rendelkezésnek csak akkor volna értelme, ha már a közellátás szempontjából megvolnának a kellő előfeltételek, ha tényleg az egész vonalon a jelzett arányban már megtörtént volna az árak csökkenése. De a piac egészen mást mutat. És az állam közjövödelmeit (adó, bélyeg, dohány, stb.) nem az 1:2 arány, szerint szedik-e be?

Dicsőszentmárton a lakáshiány megoldásáért.

(Lakásépítő R. T. alakul a lakosok kötelező részvételével.)

A lakáshiány problémájának ma egyik főfeladata az illetékes tényezőknek. Dicsőszentmártonban követésre méltó módot talált a helyes probléma megoldására Lapp György polgármester, aki a társadalom útján óhajtja a kérdés rendezését. Tervéről, melyet Dicsőszentmártonban már totó alá juttatott, ismertetést küldött be az Aradi Közlöny szerkesztőségének. Ebben többek között a következőket mondja: „A tökélet közgazdaságilag produktív vállalatokba kell fektetni, meg kell indítani a termelést minden vonalon, így az építési területen is. Az államhatalom törvényes eszközeivel kideríthatjuk ezt a társadalmi akció: a közigazgatási hatóság az idegenekkel szemben a kiutasítást, a törzspolgárokkal szemben a lakásrekvizitálást fogantatja, amennyiben az illető lakos vagyona arányában nem venne részt ezen építő segély-akcióban. Ugyanis a kiutasítást és rekvizitálást szabályozó kormányrendelet közzétételétől kivételt statuál a kiutasítások alól és a rekvizitálást is közérdek-

kel indokolja. És miután ma a legfontosabb közérdek az építkezés, a lakáskérdés megoldása: Aki ebben a területen munkában részt vesz, közérdekből nem utasítható ki; a törzspolgár pedig mentesítve lesz a rekvizitálás alól. Dicsőszentmártonban részvénytársaság alakul altruista alapon, amelyben minden idegen köteles résztvenni vagyona arányában; a gazdag törzspolgárok, vállalatok pedig a lakásrekvizitáció meg-szüntetése céljából (és becsületből) vesznek részt. A város telkeket bocsát át építkezés céljára. A részvénytársaság a modern technikai vívmányok segítségével gyorsan és olcsón 2-3 szobás házakat fog építeni, azokat városi lakosoknak, elsősorban köztisztviselőknek eladja és a befolyt pénzből új házakat épít. A Lakásépítő R. T. alálást felhívást szerint a részvénytársaság Dicsőszentmártonban félmillió leu (egy millió korona) alaptőkével alakul, ezer darab ezer koronás (öt száz leu) részvénnyel.

A házibarátok figyelmébe!

A következő esetet vesszük az egyik nagyvárosi lapból: Különös bosszúság állt tegnap egy városi kereskedő a felesége udvarlóján. A dolgot nem titokban csinálta, úgy, hogy tegnap délután hat és hét óra között rajtuk mulatott a nagyvárosi utcák közönsége. A Teleky-utca egyik házában lakott a kereskedő, akinek neve T. A csábító, akinek vezetéknevét ugyanez a kezdőbetű díszíti. A férj és a feleség viszonyban volt, úgy, hogy egy cseppet sem lepődött meg, amikor tegnap délután fontos ügyben a férj őt magához kérte. Gyanyutlanul ment be T., a csábító a jóbarát lakásába, ahol T. a férj és R. a sógor, egyszerre csak nekiesetek és üllegetni kezdtek. Amikor ebbe beletáradtak, néhányzor megmártogatták egy erre a célra előkészített nagy vízszedésében, azután pedig még más folyadékot is rudítottak a szerencsétlennek a nyakába. Súlyosbító a

gyavallér halát, hogy ő ebbe a házba, mint mindig, most is legszebb ruhájában jött, mert tetszeni akart a jóbarát feleségének. Nos, az új ruha természetesen pocskéká azott és gyűrődött. Ki tudja, a fürdő volt-e legkellemetlenebb a kereskedőudvarlójának, vagy 11-000 koronás ruháját semélta jobban? De még itt sem végződik a történet. A tépet, azott ember az utcára menekült, a profánus tömeg nagy öröme, ahová doronggal kísérte őt a sógor. A szerencsétlen gaz csábító ekkor kocsiira akart ugni, azonban R. ur, a sógor, bősáulton rívalt a kocsiira: — Agyonüttek, ha fölveszed a kocsiira ezt a pimaszt! A konflis elodalgott, a sógor elérte célját: az udvarló azon tépetten, rongyosan, vi-zesen, sárosan volt kénytelen gyalog hazamenni Damjanich-utcai lakásáig. R. ekkor hazament és a még kezében levő doronggal hűtlen asszonynevét „tanította tisztességre”. Végre a tömeg megdöbben, meg ott a mulatságot

és a nézők közül szaladtak többen a rendőrségre, ahol bejelentették az esetet. — Videant, házibarátok!

Pör egy főhercegi hagyatéka körül.

BÉCS. A belvárosi járásbíró-ságnál most fogják tárgyalni Lajos Szalvator volt főherceg hagyatéki ügyét. Lajos Szalvator főherceg, aki 1915-ben halt meg, Spanyol származású titkárát, don Antonio Vivesy Colont és ennek négy gyermekét tette meg általános örökösévé. A hagyatékhöz tartoznak többek között: Egy nagy birtok Ramleh egyiptomi város mellett, birtokok Miramare és San Telmo községekben Mallorca-szigetén, a Zindici birtok Istriában, a „Nixe” nevű jacht és nyolc millió korona követelés a brandelsi uradalom árából, amit Károly császár 1917-ben eladott. A hagyatékhöz tartozott még két szobor, amelyet a főherceg egykori titkáráról, Vitornerdől és egyik alkalmazottjáról, Homar Katalinról készíttetett Mallorkában. Mallorkán van még egy La Estasa nevű ház, amit a főherceg kizárólag a fennmilitett Homar Katalin használatára rendelt. Don Antonio Vivesy Colon, az általános örökös közben meghalt és az örökösök most négy felnőtt gyermeke, akik közül kettő Spanyolországban, kettő Brandelsban él. A hagyatéka ellen a főherceg volt alkalmazottai bérköveteléseket jelentettek be, köztük Calafat Antonietta 1,527.000 koronát. A főherceg végrendelete ugyanis így szólt: „Szolgálatomban levő személyzet tagjai életük fogytáig kapják azt a fizetést, amit halálom napján huztak”. Ha ezt szó szerint vennék, a volt alkalmazottak mit sem kapnának, mert fizetésük nem volt. Mikor felvették őket, megálapítottak nekik fizetést, de ez csak papíron volt meg. Dr. Bachrach hagyatéki gondnok, az örökösök képviselője, kiszámította évekre visszamenőleg ezeket a béreket, kivéve Calafat asszony millió követelését, amit az örökösök nem akceptálnak. Calafat asszony ugyanis a „ház asszonya”-nak nevezi magát 1881 óta, míg az örökösök tagadják, hogy ilyen kivételes állása lett volna.

Rendelet a leltározásról.

CLUJ (Kolozsvár) város rendőrfőnöke szeptember 11-ikén elrendelte, hogy az összes kolozsvári kereskedők kötelesek legkésőbb szeptember 15-ig bemutatni üzleti irásaikat és részletes leltárokat. Az első körületbeli kereskedőknek 18-án hétfőn kellett volna a leltárral a rendőrkapitányságnál jelentkezni és így csak egyetlen nap állott rendelkezésükre. A rendelet a kereskedők között visszatetszést keltett, káldottságileg felkereste a főkapitányt, aki a leltározási rendelet újabb intézkedésig felfüggesztette. A kereskedők szombat este gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy a kereskedelemre nézve árelmes és lehetetlen intézkedések ellen a kereskedelmi miniszterhez fordulnak orvoslásért.

HIREK.

Rehabilitáltak Baltazár püspököt.

BUDAPEST. A „Pesti Hírlap” szeptember 10-iki száma írja: A református konventi bíróság szerdán és csütörtökön tartott ülésén foglalkozott Baltazár Dezső debreceni püspöknek a kommunizmus és a román megszállás idején tanúsított magatartásával. A két napig tartó tanácskozás után a bíróság *telmentő határozatot hozott.* A konvent elfogadta a püspök védekezését, hogy a kommunizmust nem dicsőítette, hanem híveit csak a felebaráti szeretetre hívta föl és hogy a román kormányhoz intézett beszéde nem volt hódolás, hanem csak vallásos köszönet a fől szabadságért a vörös uralom alól.

— **Czernin képviselőjelölt.** BÉCS. Gróf Czernin Ottokár volt külügyminiszter a legközelebbi osztrák nemzetgyűlési választásokon fellép mint képviselőjelölt még pedig az egyesült polgári demokratikus párt programjával.

— **MEGKEZDÖDTEK A SOROZÁSOK.** Ma kezdődött meg az 1896—1880-as évfolyamok katonaszemléje. A mai napon az 1896-os évfolyamhoz tartozó egyének kerültek sorra. Eltérően az eddigi katonai szemléktől az állás-kötelesek majdnem kivétel nélkül megjelentek a szemlén.

— **AZ AGRÁRBANK ERDÉLYI VASUTI ÉRDEKELTSÉGE.** Erdélyi vasutérdekeltségei a Magyar Agrár és Járdekbank eladta egy román pénzcsoportnak. A tranzakciót a trigl-muresi városi agrár helyi agrár takarékpénztár, az agrárbank affiliált intézete közvetítette.

— **A KIRÁLYI REGÉNYE.** Károly román trónörökös egy amerikai újság munkatársának kijelentette, hogy hazája nem sokára ki fogja heverni a háború következtetését és fontos tényező lesz Európában. Majd szerelmi regényéről megkérdezve, ezeket mondta: „El akarom feleltetni a mult fájdalmait. Az incidens le van zárva és most csak arra gondolok, hogy mint herceg és mint román trónörökös betölthessem kötelességemet.”

— **Egy tábornok szerenosság.** Dresdában Löffert tábornokot, amikor az utcán sétált az egyik oldalról a másikra, egy kerékpáros elütötte és a generális oly súlyosan megsebesült, hogy a kórházba szállítás közben meghalt.

— **FELOSZTOTTÁK A ZSELÉNSZKY GRÓF BIRTOKÁT.** Az agrárbizottság legutóbbi ülésén Zselénszky gróf ötvenesi birtokának 4800 holdas birtoka került kényszerbérletek után felosztásra. A tulajdonosnak 180 hold földet hagytak. A birtokból 1800 holdon állami mintagazdaságot rendeznek be.

— **A VÁROS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI BIZOTTSÁGA** holnap, szerdán délután 5 órakor a városháza tanácstermében ülést tart, amelyre a tagokat ezúton hívja meg dr. Demján Aurél elnök.

Könyvtárakat, hangjegyeket magas áron vesz Kerpel.

Aradon nem lehet kenyeret kapni.

(A katonaság kisegítette a munkásokat.)

Ugy, a városi, mint a vármegyei hatóságok megállapították az élelmiszerárak maximális árát. Maximális árunk tehát voltának, de ennivalónk nincsen. A maximálisnak rendesen az a következménye, hogy az aradi piac üres lesz. Már napok óta tapasztaljuk a szomorú nincstelenséget. Főként lisztben van nagy hiány. Vannak csatládok, amelyek napok óta nem látják kenyeret. A munkásoknak a katonai hatóság jóvoltából a mult héten jutott valamelyes liszt és ma is kaptak másfél vagonnal, amelyet keverni fognak a Neumann-gyárban őrlés alatt álló rozsliszttel. De a katonaság nem rendelkezik annyi liszttel, hogy a város egész polgárságát kisegítse. A helyzet az, hogy a pékek nem sütnék kenyeret. Szeretnék sütni, de nem süthetnek, mert a termelőtől nem szerezhetik be maximális áron a lisztet. Ha drágán vásárolnak és drágán adják el a kenyeret, árdrágításért bezárják őket, tehát inkább nem sütnék. Hogy miként lehetne a helyzetet segíteni, erre nézve igen tanulságos egy szakembernek alábbi nyilatkozata, amit az *Aradi Közlöny* munkatársa előtt tett:

— A termelőt igen nehéz arra

kényszeríteni, hogy maximális áron adja el a lisztet. Mily helyi maximálásról hall a termelő, elrejt termelvényeit és még a kárhatalom sem teremtheti azt elő. A nagy bajon egyedül és kizárólag a szabad verseny segíthet. Ezt pedig a következőképpen gondolom: A város vezetősége kormánytámogatás mellett vásároljon a királyságban annyi gabonát, amennyit csak tud. A királyságban rengeteg gabonakészlet van felhalmozva és a városok bizonyára maximális áron kapnak. Már most a vidéki termelő, ha látni fogja, hogy Aradon nem adhatja el buzáját, mert az aradiak a várostól maximális áron kapták, meg fog történni minthogy a szállítási lehetőség sem kínálkozik részére, be fogja hozni az aradi piacra a gabonáját és a hatóság által megállapított áron fogja eladni. Így lehet legjobban letörni azt az uzorát, amit a falu a várossal szemben mindeddig büntetlenül folytat. A város vezetőségének tehát elsőrendű feladata, hogy még az ősze beállta előtt vegye fel a versenyt a vidéki termelőkkel, nehogy a város lakossága teljesen kenyér nélkül maradjon.

nem vételek. Bulzan felügyelő, posta-főnök.

— **HULLA, MELLY TIZ EV UTÁN IS ÉP MARADT.** Bukaresti. Érdekes eset foglalkoztatja az orvos köröket. Dochof városban 1911. évben, tehát közel tíz éve, eltemették Neuen Dimitrie kapitány 80 éves édesanyját. Most egy éve halt a kapitány is és az év augusztusában a kapitány felesége is. A család kíváncsága szerint mindhármukat közös sírba kívánták temetni. Augusztus 30-án exhumálták a tíz évvel ezelőtt elhalt öreg asszony holttestét. Amikor a koporsót felnyitották, a legnagyobb meglepetésre a holttestet az eltelt tíz esztendő ellenére is teljes épségben találták. A haza körmei teljesen érintetlenek, sőt az arca is ugyanolyan, mint a halál pillanatában. Maga a test teljesen megkővesedett, úgy, hogy a húst nem lehetett készel bevágni. Teljesen érzéketlen az az eset az orvos világ előtt. Az emberek százával vándorolnak most a temetőbe a csoda megtekintésére.

— **Levél Szibériából.** N. Kolsz-Únszurizskból 1920. április 25-iki kelettel írja Macsellár Gyula kolozvári újságíró: Testet és lelkét elcsorvasztó hosszú várakozás után végre hazamegy egy maroknyi magyar Szibériából. Sajnos, sokan maradunk hátra, mert sem pénzünk nincs, hogy a szállás költségeit fedezzessük, sem nem vagyunk elég invalidusok ahhoz, hogy legunk legyen a hazautazáshoz. Hiszen szegény fejem pl. csak 68 hónapja ézem itt Szibériában! Végzetlen elkeseredéssel tapasztaljuk, hogy mennyire tájékozatlan a kormány, az itteni viszonyokat

illetően. Azt olvasunk egy budapesti lapban hogy az ottani illetékes körök állandóan 160.000 magyar hadifogolyról beszélnek, holott itt Szibériában félmillió sincs. Csak félszámom tehát, hogy az itteni foglyok hazaszállítás költsége hétélmillió koronára rúgnak. Rendkívül fontos tudnivaló az is, — amit ott is szintén nem tudnak! — hogy Mandzsuriától keletre (a tengerparttól keletben) maximum 8000 magyar fogoly van a japánok által átvett krasznojarszki foglyokat is beleszámítva és hogy nyugatról az idő szerint teljes lehetetlenség a foglyokat a tenger mellé összpontosítani, először azért, mert Csita és Dzsura környékén állandó harcok vannak, másodsor, mivel a vasúti pálya rendkívül meg van rongálva, harmadsor, mert elegendő vasúti kocsi és mozdony nem áll rendelkezésre. A csehek evakuációja is csak óriási nehézségek lefedése árán és rendkívül lassan történik.

— **Országos bajnoki mérkőzés** vasárnap a „Toldi” klub rendezésében 19-én este fél nyolckor a nyári színházban.

— **KERESK. SZAKOKTATÁS** (magántanfolyam) tantárgyak: gyors- és gépirás, (román és magyar) könyvelés, levelezés, számtan, stb. Tartama 6 hónap. Kezdeté folyó hó 15-én. Beiratkozások Engel gyors- és gépiróiskolájában. Lázár Vilmos-utca 2.

— **A BALATON ÁLDOZATA.** Bécsi tudósítónk jelenti budapesti forrásból: Dohnál Richard dr., a Színházi Világ hangverseny rendezője egy ur és két hölgy társaságában a Balatonon csónakázott. Mikor a kis társaság csónakja a Söt torkolatához ért, vihar tört ki, mely a könnyű járművet csakhamar felborította. Dohnál dr., mint jó úszó, a hölgyek segélyére sietett, de hatalmas hullám oly erővel vágta neki a part köveinek, hogy nyomtalanul eltűnt a vízben. Hulláját még nem találták meg. A kiránduló társaság többi tagjait sikerült megmenteni a biztos haláltól.

Szent Bertalan éj Athénben

E címen írják le a bolgár lapok Athénben a Venizelos elleni merénylet után történt vérengzést és zavargást. Minthogy a fővárosban csekély számú katonaság volt, *Gliparis* bandafőnök több ezer komitácsi élén az antivenizelista lapok szerkesztősegit teljesen összerombolta, ugyancsak az ellenzéki vezéremberek lakásait is. Megölték *Mercuris* és *Deropoulos* volt képviselőket. A hatóságok igen sok antivenizelista politikust és hírlaprót letartóztattak. Mindezt a zavargás kezdetén letartóztattak három volt minisztert, 13 ellenzéki vezérembert és 4 lapszerkesztőt. A merénylet részesei felett rendkívül katonai bíróság fog ítékezni.

Apró hirdetések

Alkalmazás.

TISZTESSÉGES, dolgos mindenek, vagy bejárónő azonnalra felvétetik. Strada Consistorialis (Bathány-utca) 23. I. em. jobbra. 1000

SZAKACSNO jó bizonyítvánnyal ut-házhoz azonnalra felvétetik. Cim: a házban. 800

HÁZMESTERI állást keres fiatal házaspár. Cim: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9911

DEUTSCHES Kinderfräulein sucht Stelle im besseren Hause. Adresse bitte in die Administration abgeben. 3828

VASALONÓ házhoz ajánlkozok, esetleg házhoz vállalt vasalást. Szilágyi Jánosné, Str. Ioan Kalvin. 32. 3830

KIFUTÓ FIU, jó fizetéssel nyomdánkban alkalmazást nyer. 3832

Lakás.

KÉT-HÁROM szobás butorított lakást konyhaszolgáltatással keresek belvárosban. Esetleg lakásadónak teljes elváltást nyújtok. Cim Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9911

Vétel és eladás.

ACÉL bolti redőnyök, minden mennyiségben kaphatók Grünwald Jenő vasredőnygyár Nagyvárad, Uri-utca 39. 3510

PORCELLÁN és konyhaedényt megvételre keresek. Cim: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9911

ELADÓ építkezéssel visszamaradt kőművelé anyagok, használt ajtók, tokok, szék, vasalások stb. Ugyanott egy nagy részét és egy alig használt pénzszekrényt kapható. Variassy József-utca 24a. 3827

NEGYEDHÁROM HEGEDŐ fűtőanyagokkal és körző eladó délután kettőkor Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-utca) 4. 3826

TRANSPORT boros hordók (új és használt) eladók. Keresek megvételre nullás vagy egyes kopotát, esetleg rősebe Mezőgazdasági gépgyár-féle gérműért. Deutsch terménykereskedő Btu. Reg. Ferdinand (József főherceg-ut) 21. 3829

EGY új kabát és blouze eladó. Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 8. II. 3831

ANTI szalon és ebédlőberendezés bór-garnitúrával, zongora, két ágy éjjeli szekrénnel, konyhabutorok eladók. Megtekinthetők 2-4-ig Piata Catedralai (Thékölly-tér) 1. I. em. 9911

ELADÓ schaffhausen aranyóra láncsal, állványos gyermekfürdőkád, szeszvasaló, hordók, Bunsel számoló gép. Bul. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér) 7. sz. 7. 3833

ALLO IROASZTAL jókarban levő Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-utca) 4. alatt eladó. 3834

KÉZZEL SZEDETT fajmák (Jonathan, Bonett, Parmen, Sikulai stb.) kis és nagy mennyiségben eladók. Értekezni Alomáronok Hozzó (Gurahono), Arad-megye. 3835

Különféle.

APRÓHÍRDETÉSEKET az Aradi Közlöny részére felvász Wallinger István hirdetőfelvételi irodája Lázár Vilmos-utca, Klein I. hirdetői és hírlap irodája Strada Romanului (Zrínyi-u.) és Mandi. Bulevardul Regele Ferdinand I. (Boros Béni-tér) 15. szám alatt papírlapok. 3832

HARISNYA,

kezdő, reform nadrág stb. Konstanzból megérkezett, nagy választékban kapható 3832

Báronynál

Magyarországon megszázták a botbűntetést.

BÉCS. A „Neue Freie Presse” jelentő Budapestről: A nemzetgyűlésen hatvanhat szavazattal negyvenegy ellenében, tehát omnózanusán éppen 25 szótöbbséggel általánosságban elfogadták a botbűntetésről szóló javaslatot. A szavazás elé az egész országban nagy érdeklődéssel tekintettek. Ritkán gyűltek össze a nemzetgyűlés tagjai olyan szép számban, mint ez ülése. A tagoknak majdnem kétharmada jelen volt. Melepetést keltett gróf Apponyi Albert megjelenése, aki csak pénteken kapott hatheti szabadságot és akinek visszavonulását a mai ülése való megjeleneése dacára változatlanul befejezett ténynek tekintik. A folyosón még heves vita folyt a javaslat támogatói és ellenzői között. A kormány, hogy a súlyosabb bonyodalmakat elkerülje, a kormányzó-párt tagjainak szabad kezét adott a szavazásra. Az ülése Tomcsányi igazságügyminiszter kijelentette, hogy a részletes vita folyamán módosításokat fog a Ház elé terjeszteni. Végül Rubinek helyettes miniszterelnök kérte a javaslatnak a kilátásba helyezett módosításokkal való elfogadását, hangsúlyozván, hogy a közvélemény erősen követeli a botbűntetés bevezetését. A névszerinti szavazás során a javaslat ellen szavazott a volt kiscigazda párt egy része és a nemzeti demokráta, míg a javaslat mellett a kormány tagjai és a volt keresztény nemzeti egyesülés tagjai majdnem kivétel nélkül és néhány kiscigazda. A javaslat ellenzői óriási óvációban részesítették Apponyi Albertet, aki nemmel szavazott. A javaslat ellen foglalt állást Huszár Károly volt miniszterelnök is, továbbá Glesswein Sándor, Andrássy Gyula, aki tegnap egy újságban hangoztatta, hogy ő „a botbűntetést határozottan ellenzi, azt nem tartja célravezetőnek, mert a nemzetnek árt kifelé”, a szavazás elől a folyosóra ment. A folyosón tartózkodott Rakovszky István elnök, aki szintén nem vett részt a szavazásban. Sok éjjent kapott a javaslat védőitől Prohászka püspök, Rubinek helyettes miniszterelnök és nagyatádi Szabó István.

A Daily Herald pénzt kért Lenintől.

Londonnak meg van a maga szencziója. Iratok és levelek jutottak napvilágra, melyek azt mutatják, hogy Lansbury, a Daily Herald tulajdonosa oroszországi utazása alatt Csicserin és Lenin anyagi segítséget kért, feltárva lapjának zilált anyagi helyzetét. Csicserin azonnal táviratot intézett Litwinovhoz, szívére kötvén, hogy tegyen meg minden

lehető, hogy a Daily Herald részére Svájcban a szükséges papírost megszerezhesse, sőt azt a tanácsot is adta neki, ajánljon fel pénzsegélyt Lansburynak, miután lapja úgy ír, mintha a bolsevikiek egyik hivatalos közlönye volna. A római Epoca szerint ezek az adatok most nyilvánosságra kerültek és érthető feltűnést keltettek Angliában.

Biró Lajos rejtélyes szindarabja.

A budapesti Belvárosi Színházban nagy sikerrel adták elő a Politikusok című darabot, mely a szinlap jelzése szerint amerikai dráma és szerzője Lawrence B. Pierson. A darab körül most érdekes bonyodalmak merültek fel. Ugyanis előbb csak suttogták, később már a lapokban is írtak róla, hogy a Politikusok magyar ember műve, a feltevés szerint Biró Lajosé, ki egy ideig államtitkára volt a Károlyi-kormányban és most Rómában él és miután nem akarta a darabot saját neve alatt előadni, álnevet választott. Egyes hírek szerint a Színművészeti Tanács is foglalkozni fog ennek a szinpad-irodalmi dugárúnak ügyével és állást foglal előadása ellen. Bárdos Artur dr., kinek színházában a szinművet előadták, az újságírók kérdésére kijelentette, hogy a Politikusokat néhány hónappal ezelőtt Biró János amerikai szerkesztőtől, Biró Lajos fivéréstől kapta, mint Pierson amerikai író szerzőségét. Biró János a darab előadási jogát egész Európára megszerezte és Biró Lajos fordította azt magyarra. A darabot Budapest előtt másutt még nem játszották és arról sincs tudomása, hogy a darab Biró Lajosnak nem fordítása, hanem saját műve volna.

Tanúgy.

PÁLYAZAT. Az aradvárosi női felső kereskedelmi iskolánál a román-francia nyelvű tanszék pályázat utján betöltendő. Elsősorban magyarul tudó román-francia képzéssel bíró pályázók vétetnek figyelembe, azután francia és más nyelvképzéssel bírók, akik a román nyelvet tökéletesen bírják. A törvény szerinti javadalmazás a szolgálat évek száma szerint állapítatik meg. A kérvények a női felső kereskedelmi iskola felügyelő-bizottságához, címzendők és Arad város polgármesteréhez küldendők be levő évi szeptember 15-ig. Dr. Angel, polgármester-helyettes, felügyelő-bizottsági elnök.

A szerkesztésért ideiglenesen:

SIPOS IVAN
főel.

Cenzurat: L. Albi.

Fratii Apponyi cipő-, kalap- és aridivatáruháza

ARAD, József főherceg-ut 7. szám. 10001

!! Kereskedők figyelmébe !!

Legelőbb bevásárlási forrás fűszer-, gyarmat-, cukorka-, festék- és pipero áruháza. 7044

Darvas cég nagykereskedésében

Arad, Str. Horia (Széchenyi-u.) 1. — (Városháza mellett levő utca.)

S. D.

Arak közvetítés. Mindennemű kereskedelmi ügyek előkészítése. Képviseletet vállalkoz. Székhely: Arad, Széchenyi-utca 10. Telefon: 15. 3834

Ezerjofu gyomorelixir

Kittő szer gyomorlítás. étvágytalanság, szédülés, felfúvás, gyomorgörccsök, gyomorfájás, puffadás, étvágytalanság, rossz emésztés és székrekedtség ellen. A bélpanaszok eredő betegségei: gyomor, bél, máj, vese, epe, lép, szívbajok lézési nehézségek ellen és mint páratlan vértisztító és véredény elmeszesedést gátló készítmény. Készít: 3769

Dr. Földes és Hebs

Grünwald si Moskovitz

cukor, cukorka, gyümölcs-iz, gyarmatárak és mindenféle nagykereskedés. 3834

Fratii Steiner

börkereskedés
Arad, Asztalos Sándor-u. 2-3. Főkönyv Ujaradon. 9861
Mindennemű bórak és cipészkelek legelőbb bevásárlási forrása. Szolid ár.

Iuon Köö

készítő és divatszövet áruháza
Boros Béni-tér 16. (Városi ház.)
Ajánlja dusan felszerelt rakitárat készítő és fűtőszáró alkatrészek, magyará és kőszinyben. 10021

Gyakorlott motollázó nők

(Weiferimen) magas di-jazással felvétetnek a

Textilgyárban.

A vonatok indulása és érkezése.

Aradról indul:			
Kürtőse	d. e. 5:00	d. u. 5:10	
Tövisre	d. e. 7:47	d. u. 10:21	
Soborsinba	d. e. —	d. u. 2:30	
Temesvárra	d. e. 7:40	d. u. —	
Nagykomlóra	d. e. —	d. u. 1:00	
Opécskára	d. e. 5:51	d. u. 12:40	
Brádra	d. e. 8:51	d. u. 5:13	
B. Jenő Csömör	d. e. 5:40	d. u. 12:48	
Ujzenetanna	d. e. —	d. u. 3:00	
és Otlakára	d. e. 9:20	d. u. 5:30	
Aradra érkezik:			
Kürtősről	d. e. 7:16	d. u. —	
Tövisről	d. e. 7:22	d. u. 7:54	
Soborsinból	d. e. 7:15	d. u. —	
Temesvárról	d. e. —	d. u. 8:47	
Nagykomlósról	d. e. 5:57	d. u. —	
Opécskáról	d. e. 7:04	d. u. 2:06	
Brádról	d. e. 10:34	d. u. 8:55	
B. Jenőről	d. e. 10:00	d. u. 7:28	
Ujzenetannáról	d. e. 7:05	d. u. —	
és Otlakáról	d. e. 8:25	d. u. 6:53	